

Andrej Morovič

Padalci

Aleph, Ljubljana 1991

Bibliografski listič iz življenjske beležnice zdaj dvaintridesetletnega Andreja Moroviča ni prav nezavidljivo kratek. Prvenec je pod naslovom *Priložnosti na ulici* leta 1985 kot običajno izšel v avtorjevi samozaložbi. Že leto zatem pa ga je skupaj z obsežnejšim ciklom še neobjavljenih zgodb v *Prostem teku* ponatisnila Mladinska knjiga. Sledila je zbirka *Bomba la petrolia* in nazadnje še *Padalci*, ki opozarjajo na precejšnjo kontinuiteto znotraj Morovičevega opusa.

Avtorjeva želja po večji jasnosti in odrekanju avtobiografskosti, ki jo je pred dvema letoma izrazil v intervjuju za *Začasno bivališče*, sicer tudi v *Padalcih* ni realizirana. Čeprav je prostorska, še posebej pa časovna dimenzija v kratkih zgodbah, ki sestavljajo *Padalce*, pogosto zabrisana, se prvoosebni pripovedovalec nekajkrat eksplicitno predstavi kot Andrej Morovič. Še vedno ostaja njegovo »hladno pero, ki ga piše« (*Priložnosti na ulici*), še vedno ostaja zanj pisanje »zaplet s samim seboj« (*Začasno bivališče*). To, kar v avtorjevi življenjski empiriji dobi status literature in literarnega, so povsem vsakdanji dogodki iz (vele)mestnega življenja. Zdi se kot naključno (i)zbrane impresije, ujete s celotnim čutnim aparatom radovednega opazovalca, kot natančni posnetki doživljajskega sveta, kakršne bi lahko ustvarilo le vsevidno oko fotografske kamere. Njej je bil Andrej Morovič precej časa tudi resnično zvest.

Padalci so zbirka miniaturk, med seboj bolj ali manj povezanih s skupnimi temami – erotiko in sanjami, velemestnim brezdomstvom in poskusom (zlasti turškimi) ohranjanja lokalnega kolorita, enotnim literarnim prizoriščem ali pa vsaj z ves čas aktivnim in v dogajanju soudeleženi avtorjem.

V izbiri literarnih topov ostaja Morovič v skladu s svojim potujočim življenjem kozmopolit – tu so črnska različica New Yorka (*Mr. President*), vonj mračnih stanovanj in četrti (naslovna zgodba *Padalci*, *Med A in B*, *Hiša na Christopher Street*, *Spontani splav* in druge), podzemna železnica (*Rop na sto tretji* in *Akcent na sto tretji*), pa Grand Canyon reke Colorado (*Malj Colorado* in *Flagstaff*), Berlin kot socialna in politična velemestna posebnost (*Človek s kladivom*, 20. april, *stoprva obletnica Hitlerjevega rojstva...*) in narkomanski raj Amsterdama. Bralec se tako s piscem sprehodi skozi življenje sveta, oziroma kadar se pripovedovalčevo pohajko-

vanje ob doživljaju na ulici ali v postelji kakšnega umazanega najemniškega stanovanja za trenutek ustavi, skozi svet življenja, v katerem pa Morovič glede na svoje prejšnje literarne zapise vendarle odkriva nove pokrajine. Literarni impresionist namreč ni več soakter v kakšni narkomanski družčini, ki se giblje med lažnimi prekupčevalci, omamnim svetom droge, zarjavelimi injekcijskimi iglami, nadležno policijo in pretečim zaporom – to je bila glavna zaščitna znamka Morovičeve zgodnje proze. Od narkomanskega »zločina in kazni« nad lastnim telesom, ki pa pri Moroviču nikoli ni bilo deležno moralnih žuganj in vrednostnih imperativov, se Padalci selijo v kozmos telesne ljubezni. Manevrsko polje skorajda dovršeno stilizirane naracije tako postaja predvsem erotika, ubesedena kot divja, razvneta spolnost, kot vedno le trenutno razmerje med moškim in žensko ali neuspešna organizacija trajne zveze. Zvrstijo se Tamara, ki »obvlada zabave« (*Zvestoba*), »trda in nezavzetna« Siaran (iz istoimenske zgodbe), divje izčrpujoča K (*Redakcija*), najpogosteje pa kar ona, nezakrita neznanka, Ženska. In ženski – nimfomanki, nevrotičarki, zapeljivki, razuzdanki, željni nežne in iščočji globoke ljubezni – prvoosebni pripovedovalec celo prepusti svoje narativno krmilo, tako da se v isti zgodbi včasih izmenjata tako moška kot ženska perspektiva doživljanja. Dominantna pa vendarle ostaja govorica moškega, natančneje jezik tistega, ki se je rodil kot Andrej Morovič in so ga »osrečili z mojim imenom«, kot zapiše avtor v zgodbi *Kiki z Montparnassa*. Morovičev jezik je obenem tudi glavni adut njegove literarne igre. Izpiljen, premišljen, metaforično bogat, poln vznemirljivih besednih konstrukcij in miselnih preskokov, ki ga še posebej v nekaterih zgodbah (*Azil*, *Počitnice na soncu...*) zaznamujeta dva stilna postopka – genitivizem in adjektivizem, poudarjeno kopičenje genitivnih zvez in pridevnikov.

Morovičev portret si med pisci mlajše generacije, ki je razvidno avtopoetiko (oziroma avtopoetike) izoblikovala na začetku osemdesetih let, vsekakor zasluži pripis »eden najvidnejših stilistov«. Z izjemo nekaj očitnih lektorskih pomanjkljivosti se je tudi v *Padalcih* dovolj strogo držal »delovnih faz« svojega ustvarjalnega procesa, ki ga je v že omenjenem klepetu z Nelo Malečkar označil z mislimi: »Stavki mi enostavno prihajajo in jaz jih potem meljem ali pa malo polikam po ta zadnji.« Njegovo »likanje« je namreč zgladilo skoraj vse stavčne gube.

Ob prebiranju Morovičevih *Padalcev* vendarle ostajajo tudi »drobci stekla v ustih«, a ne zaradi njihove homoerotične vsebine, za katero je v slovenskem literarnem prostoru obveljala navedena oznaka Braneta Mozetiča, temveč zato, ker njihovo branje pogosto ne spolzi gladko in tekoče. Bohotni, manieristični stil zahteva precejšnjo mero recipientove potrpežljivosti, fabulativna nit, ki jo s težavo izkoplje izpod debelih besednih nanosov, pa je pogosto pretrgana in skorajda nevidna.

Konzervativna populacija bralnega občestva lahko spet hrepeneče zavzdihne o dobri, kompozicijsko dovršeni fabuli in se znajde pred večnim vpraševanjem o pravišnem razmerju med vsebino in formo, med zvenom in pomenom besede v njunem neminljivem literarnem agonu. Jezikovna mreža, v katero bi lahko uspešno ujeli oba, pač ni nikoli dovolj gosto pletena.

Ignacija Fridl